

Het Acolietencollege van de St.-Vituskerk

Wim Teunissen

De HKB ontving onlangs het archief van het in 1925 opgerichte Acolietencollege St. Johannes Berchmans van de parochie St. Vitus. Acolieten zijn oudere (16+) misdienaars met een tijdelijke aanstelling tot vervulling van taken bij liturgische handelingen. Het college is genoemd naar een Zuid-Nederlandse jezuïet, een rooms-katholieke heilige, beschermheilige van de studerende jeugd, misdienaars, acolieten en zangkoren. Verschillende keren komt uit de stukken naar voren dat dit het eerste Acolietencollege van Nederland was. Helaas ontbreken alle gegevens over de eerste tien jaar van het bestaan. Het college bediende zowel de St.-Vituskerk als de Heilig Hartkerk. Behalve acolieten waren er in de St.-Vituskerk ook nog misdienaars en jong-acolieten.

De priesters van de St.-Vituskerk met de leden van het Acolietencollege in de jaren dertig

Over de organisatie

Gedurende lange tijd telde het college ongeveer vierentwintig leden, in 1966 waren er nog achttien, in 1970 nog elf, en in 1972 is het college opgehouden te bestaan. Gedurende de hele bestaansperiode bekleedde een van de kapelaans van de

parochie de functie van directeur en was er een bestuur, bestaande uit een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. Dit bestuur werd jaarlijks uit de leden gekozen, waarbij ieder lid zich verkiesbaar moest stellen – alleen leden in militaire dienst waren hiervan vrijgesteld. Het lidmaatschap

van het college was niet vrijblijvend. Ieder lid moest contributie betalen. Daarnaast was er een boeteregeling voor verzuimde beurten. Er werd maandelijks vergaderd (waarover later meer). Vanaf 1944 werd het afwezig zijn bij vergaderingen ook beboet.

In april 1954 werd afscheid genomen van iemand die maar liefst vijftientwintig jaar misdienaar en acoliet was geweest.

In het katholieke weekblad *De Gooische Post* stonden gedurende lange tijd de beurtenlijsten en de data van de vergaderingen.

Taken

De acolieten vervulden allerlei handelingen rondom de Heilige Mis, zoals het dragen van de toorts bij binnenkomst en vertrek van de priester, en bij de lezingen, bewie-

1943. Zondag 10.45 uur Hoogmis.

No.	Namen.	2/5	9/5	16/5	23/5	30/5	6/6	13/6	20/6	27/6	4/7	11/7	18/7	25/7	1/8	8/8	15/8	22/8	29/8	5/9	12/9	19/9	26/9	3/10	10/10	17/10	24/10	31/10	7/11	14/11	21/11	28/11	5/12	12/12		
1.	L. Huisman																																			
2.	L. Bosma	4																																		
3.	B. J. Jong	5																																		
4.	J. Schelle	—																																		
5.	J. Molloy	2																																		
6.	W. Schuur	2																																		
7.	J. Pauwer	1																																		
8.	J. v. Eiden	5																																		
9.	C. v. Boersmans	3																																		
10.	P. Bouma	1																																		
11.	M. de Boer	5																																		
12.	J. de Toor	—																																		
13.	J. Jansz	3																																		
14.	C. de Toor	3																																		
15.	C. de Graaf	2																																		
16.	H. v. M. Toor	—																																		
17.	H. Splink	—																																		
18.	B. v. Oosthuis	1																																		
19.	C. Pauwer	2																																		
20.	P. A. L. L.	1																																		
21.	M. v. d. Toor	—																																		
22.	B. v. d. Toor	—																																		
23.	J. v. d. Toor	—																																		
24.	J. v. d. Toor	—																																		
25.	A. v. d. Toor	—																																		
26.	W. de Toor	—																																		

Een beurtenlijst uit 1943

In 1955 was er een maximum aan het aantal leden (vierentwintig) en werd er een wachtlijst ingesteld. Eind jaren vijftig werden er af en toe leden geroyeerd omdat ze gedurende langere tijd hun dienstbeurten niet hadden vervuld. In 1966 memoreerde het bestuur nog dat de verplichtingen niet onuitvoerbaar zijn, 'vooral omdat de zondagsplicht U toch reeds tot het kerkbezoek dwingt en de door ons te dienen tijden allerm minst ongeschikte tijden zijn'. Het verslag van die vergadering werd afgesloten met 'op naar een periode van nieuwe bloei'.

roking en het assisteren bij de communie-uitreiking. Later kwam daar ook de verkoop van de misboekjes (*Bron van Christelijke Geest*) bij. De opbrengst daarvan was bestemd voor 'het wagenpark', waarmee het togenbezit werd bedoeld. In 1966-1967 werd het college ontheven van deze verkooptaak, tot grote vreugde van allen. In 1954 kregen de Bussumse acolieten de taak om de diensten te vervullen bij de Hoogmis en twee Stille H.H. Missen bij de Stille Omgang in Amsterdam. Met ingang van 1 november 1964 kregen ze er nog een taak erbij: het dienen van de mis die vanuit

Studio Irene eens in de maand werd uitgezonden op de televisie. In november 1967 ontving men hiervoor vijftig gulden van de KRO. Maar blijkbaar was het college in een eerder stadium ook al betrokken geweest bij de televisiemissen, want al in november 1959 werd een gift van de KRO ontvangen van vijftig gulden.

In 1953 vroeg de pastoor de medewerking van de acolieten om de eerbied in de kerk te bevorderen. Hiertoe had hij kaarten gedrukt, waarop verschillende beleefdheidsvormen ter attentie der parochianen stonden aangegeven. De acolieten werd gevraagd deze kaarten, waar nodig, met tact aan de minder eerbiedige kerkganger te geven.

Behalve op zondag waren er ook door de week missen te dienen. In 1953 werden de doordeweekse missen van 06.45 uur afgeschaft, tot grote opluchting van verschillende leden, 'm.n. t.a.v. de maandagmorgen'. Regelmatig kwam de vraag aan de orde of bepaalde vieringen niet aan de groep jong-acolieten overgedragen zouden kunnen worden, maar vanuit prestige-overwegingen werd dit nooit gedaan. Met ingang van 1 januari 1968 werd het zondagse Lof afgeschaft.

Oorlogsperiode

In de oorlog gingen de activiteiten heel lang gewoon door, inclusief contributies en boeteregelingen (zo werd er in 1943 een zogenoemd Boete-Bloc aangeschaft) en in januari 1944 werd er nog een feestavond georganiseerd, met gebakjes. In 1943 waren er op zondag vier missen (om 6.00 uur, 7.00 uur, 9.30 uur en 10.45 uur (de Hoogmis). De gewone missen werden door twee acolieten gediend, de Hoogmis door vier. Daarnaast diende het college ook in de Heilig Hartkerk twee missen, de mis van 7.00 uur (twee personen) en de Hoogmis van 10.00 uur (vier personen). In 1944 komen deze missen niet meer voor in het beurtenboek. Vanaf 15 oktober 1944 kwam

de mis van 6.00 uur te vervallen. Op 12 november 1944 was er alleen nog een mis om 10.45 uur. Vervolgens staat vermeld: 'Door de beruchte razzia's, welke de Duitschers hielden van 26 nov. 1944 tot 15 april 1945, was ons acolythencollege gedwongen "onder te duiken".' 15 april 1945 konden wij wederom vergaderen, zodat zondag 22 april 1945 alles weer normaal verliep.' Er werden toen weer drie missen gedaan (dus nog steeds zonder de zesuurs-mis, die pas op 20 mei 1945 in ere werd hersteld). In die periode werd er geen contributie geheven.

Vergaderingen

Er werd iedere maand vergaderd, waarbij in ieder geval de beurtenlijsten werden ingevuld (zie blz. 36). Daarnaast waren er de jaarvergaderingen, waarin het bestuur werd ge- of herkozen en het financiële verslag en het jaarverslag van de secretaris werden behandeld.

Bij een vergadering in 1956 staat vermeld: 'Koffie was zoals gewoonlijk tegen 25 cent verkrijgbaar.'

In 1961 werd besloten om niet meer iedere maand te vergaderen, maar later werden de maandelijks vergaderingen weer in ere hersteld. De pastoor woonde regelmatig de maandvergaderingen bij, waarbij hij vaak van de gelegenheid gebruik maakte om te klagen over de opkomst of het gedrag van de acolieten. Op 1 oktober 1965 dreigde hij zelfs met opheffing van het college wegens de lage opkomst. Op de vergadering van 8 april 1956 werd melding gemaakt van misdragingen tijdens de Witte Donderdagviering en in de Paasnachtwake: er was o.a. met propjes kaars geschoten en gelachen, ook was er gedronken en om de reuk van de drank te verdrijven was er pepermunt gegeten. Voorstel was om de hoofddader voor een half jaar te schorsen, de anderen voor een maand. Dit leidde tot het opzeggen van twee van deze personen. De anderen werden uiteindelijk onder vier ogen 'onder handen genomen'. Bij dezelfde

In 1964 klaagde de pastoor over het te laat komen in de mis van gelovigen ('geen kwade maar slechte wil'). In december 1965 werd melding gemaakt van het teruglopen in kerkbezoek 'met honderden'. In de maandvergadering van 17 december 1967 werd besproken dat het al verschillende malen was voorgevallen dat er tijdens de mis van 9.30 uur acolieten op het altaar

De vergaderingen werden ook regelmatig gebruikt om de geestelijke of liturgische kennis van de leden te verruimen en op te frissen. De opkomst op de vergaderingen was regelmatig onderwerp van gesprek, en er werden diverse malen pogingen gedaan om de opkomst te verhogen. Zo werd er in 1962 voorgesteld om de aanwezigheid aantrekkelijker te maken ('niemand wil het meer missen') door leden te vragen iets over hun hobby te vertellen. In 1966 werd voorgesteld om de vergaderingen aantrekkelijker te maken door onderwerpen te behandelen in de vorm van een forum. 'De vele veranderingen in kerk en wereld zouden wellicht stof tot discussie geven.' In 1967 werd voorgesteld om op

**Een bladzijde uit het
kasboek uit 1936**

elke maandvergadering een vraag van de Dekenale Gespreksstoffen te behandelen, dit om de maandvergadering meer accent te geven. De gespreksgroepen, zoals die in het verleden waren gevormd en die slechts tot gedeeltelijk succes hadden geleid, zouden hiermee kunnen vervallen.

In de maandvergadering van 11 februari 1968 werd een der leden bedankt voor het nummeren van de togen, wat met luid applaus werd bekrachtigd. 'Men voelde aan dat het voltooiën van dit levenswerk een mijlpaal betekende in de geschiedenis van het college.' De voorzitter betreurde wel dat hierdoor in de toekomst niets meer voor de rondvraag overbleef.

Steeds terugkomend onderwerp in de maandvergaderingen was het jaarlijkse uitje, oorspronkelijk 'potverteren' genoemd. In de oorlogsperiode waren er geen uitjes, het eerste uitstapje na de oorlog was in augustus 1946.

Jubilea

Het college heeft zowel het 10-jarig jubileum in 1935 als het 25-jarig jubileum (1950) als het 40-jarig-jubileum (1965) gevierd.

De viering van het 25-jarig jubileum bestond uit twee delen:

- a. Zaterdagavond een avondherdenking met o.a. het zingen van het *Tantum Ergo*, waarna koffie met gebak en sigaren/sigaretten volgden.
- b. De volgende ochtend een plechtige Hoogmis waarbij alle leden dienst deden als toortsdragers, gevolgd door een gezamenlijk ontbijt (het was namelijk in die tijd nog gebruikelijk dat men nuchter ter communie ging). Daarna volgden koffie met taart en een receptie.

In de loop van 1964 werden er voorbereidingen getroffen voor de viering van het 40-jarig jubileum in 1965, met spaaracties

(zegels en bonnen van winkeliers bijvoorbeeld), kienen na de maandvergadering, een voetbaltoto en kaartavonden, om de jubileumkas te spekken. Bovendien mochten de acolieten dan ook de zaterdagochtendmis gaan dienen, waarvoor zij een vergoeding zouden krijgen. De bisschop van Haarlem was op 30 mei 1965 beschikbaar om een pontificale mis op te dragen vanwege het 40-jarig jubileum. Op 11 april 1965 is een foto gemaakt van het college met H.H. Geestelijken ter gelegenheid van dit jubileum.

Financiën

Behalve de contributies en de boetes ontving het college regelmatig stipendia (vermoedelijk bijdragen voor het dienen van de missen) en giften van de H.H. Geestelijken. De hiermee te bekostigen uitgaven waren voornamelijk voor de vergaderingen (zo werd er op 13 december 1938 bijna twee gulden uitgegeven voor dertig sigaren en vijftig sigaretten voor de jaarvergadering), feestavonden en uitstapjes, maar ook voor cadeaus (sigaren bij verjaardagen van de H.H. Geestelijken, of attenties bij huwelijken van leden of foaien (op 1 januari 1936 werd een nieuwjaarsfooï van een gulden betaald aan de pastoorsmeid). Zie voor een bladzijde uit het kasboek de illustratie op blz. 38.

Het einde

De laatste genotuleerde vergadering is van 14 september 1969. Er zijn daarna nog een maandvergadering en twee jaarvergaderingen geweest, de laatste op 29 november 1970. Het aantal leden was toen gezakt naar elf. Het contributieboek eindigt in het jaar 1969/1970 (laatste week 19.4.1970). In 1972 was er nog een mutatie in het kasboek en dat is het laatste wat van dit illustere college is vastgelegd. Alsof het in het niets is verdwenen.